

5

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

z dnia 15 grudnia 1971 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w szkołach i w innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w szkołach wyższych.

Na podstawie art. 4 ust. 2 i art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. Nr 13, poz. 91), art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160) oraz art. 37 ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 31) zarządza się, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Przepisy rozporządzenia dotyczą bezpieczeństwa i higieny pracy i nauki:

- 1) w szkołach i w innych placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych działających na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160),
- 2) w szkołach wyższych działających na podstawie ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 31),
- 3) w wyższych szkołach artystycznych działających na podstawie ustawy z dnia 29 marca 1962 r. o wyższych szkołach artystycznych (Dz. U. z 1969 r. Nr 6, poz. 48).

2. Przepisy rozporządzenia stosuje się również do internatów, burs, domów studenta, stolówek oraz do gospodarstw pomocniczych i innych jednostek organizacyjnych związanych bezpośrednio ze szkołami lub placówkami, o których mowa w ust. 1.

3. Przepisy rozporządzenia stosuje się również do zajęć organizowanych przez szkołę poza jej terenem.

4. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- o szkole — należy przez to rozumieć jednostki organizacyjne, wymienione w ust. 1 i 2,
- o nauczycielu — należy przez to rozumieć również pracownika naukowo-dydaktycznego szkoły wyższej oraz wychowawcę w placówce oświatowo-wychowawczej lub opiekuńczo-wychowawczej,
- o kierowniku szkoły — należy przez to rozumieć również dyrektora szkoły średniej i rektora szkoły wyższej oraz kierownika placówki oświatowo-wychowawczej lub opiekuńczo-wychowawczej.

§ 2. 1. Szkoła obowiązana jest zapewnić pracownikom i młodzieży bezpieczne i higieniczne warunki pracy i nauki w czasie ich pobytu w szkole, jak również podczas zajęć obowiązkowych i nieobowiązkowych, organizowanych przez szkołę poza jej terenem.

2. Jeżeli zajęcia odbywają się poza terenem szkoły i obejmują młodzież z kilku szkół, obowiązek, o którym mowa w ust. 1, ciąży na organie administracji szkolnej prezydium rady narodowej sprawującym bezpośredni nadzór nad szkołami bądź na szkole wyznaczonej przez ten organ.

§ 3. 1. Budynek szkoły oraz przynależne do nich tereny i urządzenia powinny odpowiadać ogólnym warunkom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz posiadać urządzenia przeciwpożarowe — zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie.

2. Teren szkolny powinien być ogrodzony i dostatecznie oświetlony, dziedziniec powinien mieć równą nawierzchnię i ścieki do odprowadzania wody deszczowej oraz posiadać wolny wjazd dla pojazdów. Otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia powinny być odpowiednio zabezpieczone.

Szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren szkolny powinny posiadać zabezpieczenia uniemożliwiające wyjście bezpośrednio na jezdnię i w miarę możliwości powinny wychodzić na ulicę o najmniejszym natężeniu ruchu.

3. Na terenie szkolnym powinno być wydzielone miejsce do ustawienia pojemników na śmieci lub śmietnik odpowiadający warunkom higieniczno-sanitarnym.

4. W razie opadów śnieżnych przejścia w obrębie terenu szkolnego powinny być oczyszczone ze śniegu i lodu oraz posypane piaskiem.

5. Urządzenia sanitarne w pomieszczeniach lub wolno stojące powinny znajdować się w stanie pełnej sprawności technicznej i powinny być utrzymane w stałej czystości, w miarę możliwości z doprowadzeniem bieżącej wody.

§ 4. 1. Pomieszczenia szkolne powinny posiadać zgodne z obowiązującymi normami właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie.

2. Ławki, stoły, krzesła i inny sprzęt szkolny powinny być dostosowane do wzrostu młodzieży i rodzaju pracy.

§ 5. Kuchnia i jadalnie powinny być utrzymane we wzorowej czystości.

§ 6. W braku sieci wodociągowej szkoła powinna posiadać inne należyście zabezpieczone źródło zaopatrzenia w wodę zdatną do picia, badaną okresowo zgodnie z przepisami o zaopatrywaniu ludności w wodę.

§ 7. 1. Pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia szkolne, powinny być wietrzone w czasie każdej przerwy, w razie potrzeby także w czasie zajęć.

2. Nauczyciel może zarządzić w czasie trwania zajęć krótkotrwałą gimnastykę rekreacyjną, szczególnie w okresach występującego zmęczenia uczniów.

§ 8. 1. Jeżeli pozwalają na to warunki atmosferyczne, młodzież powinna przebywać w czasie przerw między lekcjami i innymi zajęciami na wolnym powietrzu pod nadzorem dyżurnych nauczycieli.

2. Dla młodzieży przebywającej w czasie przerw w budynku szkolnym nadzór dyżurnych nauczycieli powinien być zapewniony na każdej kondygnacji budynku.

3. Liczbę dyżurnych nauczycieli wyznacza kierownik szkoły w zależności od warunków lokalowych szkoły i liczby uczniów.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się w policealnych studiach zawodowych i w szkołach wyższych.

§ 9. 1. Miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których wzbroniony jest dostęp osobom nie zatrudnionym lub młodzieży, powinny być odpowiednio zabezpieczone przed swobodnym dostępem osób nieuprawnionych.

2. Przejścia i klatki schodowe powinny posiadać poręcze odpowiednio zabezpieczone przed zsuwaniem się po nich młodzieży. Biegi schodów oraz spoczniki powinny być zaopatrzone w poręcze i balustrady — zgodnie z przepisami prawa budowlanego. Na szlakach komunikacyjnych nie wolno przechowywać sprzętu ograniczającego ich przelotowość i powierzchnię użytkową. Otwarta przestrzeń pomiędzy biegami schodów powinna być zabezpieczona siatką lub w inny skuteczny sposób.

3. Stopnie schodów powinny być równe, szorstkie i w miarę potrzeby zaopatrzone w krawężniki zapobiegające poślizgnięciu.

§ 10. 1. Zajęcia szkolne powinny być czasowo zawieszane, gdy: 1) w izbach lekcyjnych nie można zapewnić temperatury + 15° albo 2) temperatura zewnętrzna w danym rejonie wynosi o godz. 21.00 przez dwa kolejne dni poprzedzające zawieszenie zajęć — 15°C lub jest niższa.

2. Przepisu ust. 1 pkt 2 nie stosuje się w liceach (technikach), policealnych studiach zawodowych i w szkołach wyższych.

§ 11. Jeżeli ze względu na miejsce prowadzonych zajęć lub stan urządzeń technicznych albo z innych przyczyn może powstać zagrożenie bezpieczeństwa młodzieży, nauczyciel powinien nie dopuścić do zajęć lub zajęcia przerwać. W takim wypadku nauczyciel powinien niezwłocznie zawiadomić o tym bezpośredniego przełożonego, podając motywy swej decyzji.

§ 12. 1. W budynku głównym szkoły powinna się znajdować apteczka wyposażona w środki niezbędne do udzielenia pierwszej pomocy, a także instrukcja o zasadach udzielania pierwszej pomocy.

2. Pracownicy szkoły, prowadzący zajęcia w warsztatach, laboratoriach i pracowniach fizycznych lub chemicznych, powinni być przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

3. Przepis ust. 1 stosuje się również do warsztatów szkolnych, laboratoriów, pracowni, internatów, burs, domów studenta oraz kuchni.

§ 13. 1. W rolniczych i leśnych gospodarstwach pomocniczych przy szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz przy obsłudze zwierząt należy przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązujących odpowiednio w państwowych gospodarstwach rolnych lub w przedsiębiorstwach podporządkowanych Ministrowi Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

2. W gabinetach lekarskich i stomatologicznych stosuje się przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązujące w zakładach społecznych służby zdrowia.

§ 14. Zasady bezpieczeństwa młodzieży podczas szkolenia wojskowego i przysposobienia obronnego określają odrębne przepisy.

Rozdział II.

Warsztaty, laboratoria i pracownie szkolne.

§ 15. W zależności od kierunku szkolenia w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych stosuje się branżowe przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisy niniejszego rozdziału.

§ 16. 1. Zabrania się przeprowadzania ćwiczeń i zajęć praktycznych (technicznych) bez nadzoru pracownika szkoły.

2. W razie konieczności opuszczenia przez pracownika pomieszczenia, w którym znajdują się urządzenia mogące zagrożić bezpieczeństwu młodzieży, powinien on przerwać zajęcia i zabezpieczyć urządzenia przed samowolnym ich użyciem bądź polecić młodzieży opuszczenie danego pomieszczenia.

§ 17. 1. Maszyny i inne urządzenia techniczne powinny być wyposażone w skuteczne zabezpieczenia chroniące przed urazami, działaniem substancji szkodliwych dla zdrowia, porażeniem prądem elektrycznym, szkodliwymi wstrząsami, nadmiernym hałasem, działaniem wibracji lub promieniowaniem oraz powinny być utrzymywane w stanie zapewniającym pełne bezpieczeństwo pracy.

2. W pomieszczeniach szkolnych, w których odbywają się zajęcia praktyczne z młodzieżą, nie mogą znajdować się maszyny, urządzenia i narzędzia nie nadające się do użytku.

3. Maszyny, urządzenia i narzędzia chwilowo niesprawne, uszkodzone lub pozostające w naprawie powinny być wyraźnie oznaczone i zabezpieczone w sposób uniemożliwiający ich uruchamianie.

4. Zabrania się dokonywania napraw maszyn i urządzeń w czasie ich ruchu.

§ 18. Stanowiska pracy powinny być dostosowane do psychofizycznych, a zwłaszcza antropometrycznych warunków uczniów. Ponadto w warsztatach szkół dla młodzieży upośledzonej na zdrowiu (głusi, niewidomi, z uszkodzeniami narządów ruchu itp.) stanowiska pracy powinny być dostosowane do wymagań uwzględniających inwalidztwo.

§ 19. Przy każdej maszynie i urządzeniu technicznym lub w ich pobliżu powinna być umieszczona w widocznym miejscu instrukcja określająca zasady obsługi. Instrukcja powinna wskazywać również osobę odpowiedzialną za stan techniczny maszyny lub urządzenia.

§ 20. W warsztacie, laboratorium i pracowni, w których odbywają się zajęcia, powinien być wywieszony na widocznym i łatwo dostępnym miejscu regulamin porządkowy określający również branżowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 21. 1. Zabrania się dopuszczania młodzieży i pracowników do zajęć przy maszynach i innych urządzeniach technicznych, a także do zajęć w laboratoriach bez uprzedniego zaznajomienia ich z zasadami i metodami pracy zapewniającymi bezpieczeństwo i higienę przy wykonywaniu czynności na stanowisku roboczym.

2. Przeprowadzenie szkolenia w zakresie obsługi maszyn i urządzeń należy odnotować w dzienniku zajęć lekcyjnych lub w zeszycie zajęć praktycznych.

§ 22. 1. Prowadzący zajęcia przy maszynach i urządzeniach technicznych obowiązany jest sprawdzić przed rozpoczęciem zajęć, czy maszyny, urządzenia i instalacje elektryczne oraz inne narzędzia pracy znajdują się w należytej sprawności technicznej i odpowiadają warunkom bezpieczeństwa i higieny pracy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do zajęć laboratoryjnych.

§ 23. 1. Praca przy maszynach, urządzeniach technicznych i laboratoryjnych oraz czynności, przy których istnieje styczność z materiałami parzącymi, żrącymi, łatwo palnymi lub innymi szkodliwymi dla zdrowia, powinna być wykonywana przy użyciu właściwej odzieży ochronnej i sprzętu ochrony osobistej. Zbiorniki z cieczami żrącymi powinny być napełniane i opróżniane w sposób zabezpieczający przed opryskaniem.

2. Czynności, o których mowa w ust. 1, można powierzać młodzieży tylko wówczas, gdy wymaga tego program nauczania. Czynności te powinny być wykonywane pod bezpośrednią kontrolą pracownika prowadzącego zajęcia.

3. Podczas wykonywania doświadczeń oraz prac z substancjami szkodliwymi dla zdrowia należy zapewnić skuteczną wentylację miejscową i ogólną.

§ 24. Odprowadzanie pyłów, ścieków, gazów i par trujących z pomieszczeń powinno odbywać się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 25. 1. Środki chemiczne powinny być umieszczone w odpowiednich naczyniach, opatrzonych napisami zawierającymi ich nazwę oraz stwierdzającymi niebezpieczeństwo lub szkodliwość dla zdrowia.

2. Materiały wybuchowe oraz środki żrące, trujące i inne zagrażające zdrowiu lub życiu powinny być przechowywane pod zamknięciem w specjalnie przystosowanych do tego celu miejscach.

3. Materiały pędne, smary, natłuszczone szmaty, pakule, płyny łatwo palne lub wybuchowe należy przechowywać w zamkniętych naczyniach, w miejscach zabezpieczonych przed pożarem i odpowiednio oznaczonych. Palenie tytoniu lub używanie ognia jest w tych miejscach zabronione.

§ 26. 1. Zajęcia przeprowadzane przy użyciu materiałów i środków, o których mowa w § 25 ust. 2 (reakcje silnie egzotermiczne, połączone z gwałtownym wydzielaniem się ga-

zów i grożące eksplozją, wysokie napięcia elektryczne), powinny być demonstrowane w bezpiecznej odległości przy użyciu ekranów lub innych zabezpieczeń.

2. Sprzęt i aparatura powinny być przed ćwiczeniami dokładnie sprawdzone pod względem bezpiecznego i sprawnego ich działania. Przy sprawdzeniu tym nie może być obecna młodzież.

§ 27. 1. Ćwiczenia należy organizować w sposób uniemożliwiający nadmierne gromadzenie się osób przy jednym stanowisku roboczym. Ruchy wykonywane przez jedną osobę nie mogą zagrażać bezpieczeństwu drugich osób.

2. Na zajęciach praktycznych należy przestrzegać liczebności grupy ćwiczących określonej odrębnymi przepisami dotyczącymi organizacji zajęć w szkołach.

Rozdział III.

Zajęcia szkolne, praktyki robotnicze i praktyki w zakładach pracy.

§ 28. 1. W czasie wykonywania w zakładzie pracy zajęć szkolnych, praktyk szkolnych i praktyk robotniczych młodzież podlega przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązującym w danym zakładzie oraz przepisom o ochronie pracy młodocianych.

2. Zajęcia i praktyki określone w ust. 1 odbywają się pod kierunkiem instruktorów i nadzorem kierownika szkolenia praktycznego, wyznaczonych przez kierownika zakładu pracy.

3. Przepis § 11 stosuje się odpowiednio; obowiązki określone tym przepisem spoczywają na instruktorze lub na kierowniku szkolenia praktycznego.

§ 29. W czasie zajęć i praktyk odbywanych w zakładzie pracy do obowiązku szkoły należy:

- 1) dokładne przeprowadzenie przeglądu wydzielonych oddziałów i stanowisk roboczych objętych programem zajęć młodzieży oraz sprawdzenie, czy zostały zapewnione warunki bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 2) przeprowadzenie przeglądu pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków i na zakwaterowanie młodzieży,
- 3) dopilnowanie wyposażenia młodzieży w odzież i obuwie robocze i ochronne, w sprzęt ochrony osobistej oraz w środki odżywania i środki higieny osobistej według norm przewidzianych dla robotników zakładu pracy.

§ 30. 1. Kierownicy szkolenia praktycznego lub opiekunowie zajęć praktycznych z ramienia szkoły są obowiązani przed rozpoczęciem zajęć zapoznać młodzież z ogólnymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, obowiązującymi w danym zakładzie pracy.

2. Instruktorzy obowiązani są przed dopuszczeniem do zajęć na określonym stanowisku pracy zapoznać młodzież z dodatkowymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy wymaganyymi na danym stanowisku lub wynikającymi z rodzaju i odrębności określonych zajęć.

3. Nie wolno dopuszczać do odbywania zajęć młodzieży, z którą nie przeprowadzono instruktażu (ust. 1 i 2).

Rozdział IV.

Wychowanie fizyczne, sport i turystyka.

§ 31. 1. W czasie zajęć z wychowania fizycznego i w czasie zawodów sportowych młodzież nie może pozostawać bez nadzoru osób do tego upoważnionych.

2. Liczebność ćwiczących w zespołach na lekcjach wychowania fizycznego i w czasie zajęć sportowych regulują odrębne przepisy. Grupy ćwiczących powinny obejmować

młodzież nie wykazującą znacznych różnic w rozwoju fizycznym.

3. W szkołach dla dzieci i młodzieży upośledzonej na zdrowiu (gluchych, niewidomych, z uszkodzeniami narządu ruchu itp.) zajęcia z wychowania fizycznego powinny odbywać się według wskazań lekarza.

§ 32. 1. W czasie prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego należy zwracać specjalną uwagę na stopień aktualnej sprawności fizycznej i wydolność organizmu młodzieży, dobierając ćwiczenia o odpowiedniej intensywności. Podczas wykonywania ćwiczeń gimnastycznych należy stosować ubezpieczenie młodzieży.

2. Uczestnicy zajęć uskarżający się na złe samopoczucie lub dolegliwości powinni być zwolnieni w danym dniu od zajęć z wychowania fizycznego i w miarę potrzeby kierowani do lekarza szkolnego.

3. Ćwiczenia powinny być przeprowadzane z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających bezpieczeństwo ćwiczących.

§ 33. 1. Nauka pływania powinna odbywać się w miejscach specjalnie do tego wyznaczonych i przystosowanych.

2. Na rzekach i otwartych zbiornikach wodnych przed każdym wejściem młodzieży do wody powinna być sprawdzona jej głębokość na całej przestrzeni wyznaczonej do nauki pływania. Miejsca przeznaczone do nauki pływania powinny być wytyczone i zabezpieczone kołami ratunkowymi, łodziami, linami i innymi urządzeniami zapewniającymi młodzieży pełne bezpieczeństwo.

3. Podczas nauki pływania młodzież powinna pozostawać pod stałą obserwacją osoby prowadzącej zajęcia i ratownika. Nie należy dopuszczać do pływania osób, które bezpośrednio przed wejściem do wody spożywały posiłek.

4. Zabrania się organizowania nauki pływania bez zapewnienia warunków, o których mowa w ust. 1—3.

§ 34. 1. Urządzanie dla młodzieży ślizgawek i lodowisk na rzekach, stawach i jeziorach jest zabronione.

2. Wydawanie młodzieży sprzętu szkolnego, którego użycie może stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia, jak np. dysk, kula, młot, oszczep, łuk, szpada itp., jest zabronione, jeżeli szkoła nie ma możliwości zapewnienia młodzieży odpowiedniego nadzoru.

§ 35. Szkoła może zezwolić młodzieży na korzystanie z boiska szkolnego lub sali gimnastycznej w czasie wolnym od zajęć szkolnych po zapewnieniu własnego nadzoru lub nadzoru organizacji sportowej.

§ 36. Kąpiel młodzieży na wodach otwartych można organizować wyłącznie w miejscach wytyczonych przez powołane do tego organy, w grupach liczących nie więcej niż 15 osób, pozostających pod opieką opiekuna wycieczki posiadającego kartę pływacką.

§ 37. Szczegółowe zasady bezpieczeństwa młodzieży na wycieczkach turystyczno-krajoznawczych, normy obsady kadrowej w zależności od rodzaju i typu wycieczki oraz uczestników określają odrębne przepisy.

§ 38. Zabrania się prowadzenia wycieczek z młodzieżą podczas burzy, śnieżycy i gołolodzi.

§ 39. W wycieczkach nie może brać udziału młodzież, w stosunku do której istnieją przeciwwskazania lekarskie.

§ 40. Opiekun wycieczki obowiązany jest sprawdzić stan liczbowy młodzieży przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.

§ 41. 1. Używane na wycieczkach wodnych kajaki i łodzie powinny być wyposażone w odpowiednią ilość sprzętu ratowniczego (kamizelki, koła, pasy itp.). Młodzież powinna posiadać znajomość posługiwania się tym sprzętem.

2. Nie wolno zezwalać młodzieży na używanie łodzi i kajaków podczas silnych wiatrów.

3. Szczegółowe zasady bezpieczeństwa młodzieży na wycieczkach wodnych oraz innych imprezach wodnych określają odrębne przepisy.

Rozdział V.

Prace społecznie użyteczne.

§ 42. 1. Zorganizowany udział młodzieży szkolnej w pracach społecznie użytecznych może mieć miejsce po stwierdzeniu przez szkołę lub organ administracji szkolnej, że młodzieży biorącej udział w tych pracach zostaną zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki pracy.

2. Młodzież biorąca udział w pracach, o których mowa w ust. 1, pozostaje pod nadzorem nauczyciela lub opiekuna organizacji szkolnej lub młodzieżowej albo innej osoby, której szkoła lub organ administracji szkolnej prezydium rady narodowej powierzy tę opiekę.

§ 43. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego: *H. Jabłoński*